

**RECEPȚIONAT**Agenția Națională pentru Cercetare  
și Dezvoltare \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ 2021

**AVIZAT**

Secția AȘM \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_ 2021

**RAPORT ANUAL****privind implementarea proiectului din cadrul Programului de Stat (2020-2023)****Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova**

\_\_\_\_\_ cifrul 20.80009.1606.06 \_\_\_\_\_

Prioritatea Strategică \_\_\_\_\_ **IV. Provocări societale**

Conducătorul proiectului

MUSTEAȚĂ Sergiu \_\_\_\_\_

(numele, prenumele)

(semnătura)

Rector interimar

BARBĂNEAGRĂ Alexandra \_\_\_\_\_

(numele, prenumele)

(semnătura)

Secretar științific al Senatului

DUBINEANSCHI Tatiana \_\_\_\_\_

(numele, prenumele)

(semnătura)

**L.Ș.**

Chișinău - 2021

## 1. Scopul etapei anuale conform proiectului depus la concurs

Valorificarea patrimoniului arheologic medieval al Republicii Moldova

## 2. Obiectivele etapei anuale

1. Reconstituirea vieții cotidiene a comunităților medievale timpurii prin valorificarea vestigiilor arheologice descoperite în așezările Hansca și Păhărnicieni „Petruca”.
2. Studiarea riturilor și ritualurilor funerare caracteristice populației medievale dintre Prut și Nistru.
3. Cercetarea problematicii constituirii și consolidării sistemul defensiv al Moldovei medievale, având drept studiu de caz cetatea Soroca.
4. Valorificarea datelor arheologice acumulate privind habitatul și resursele naturale în așezările medievale, identificarea și caracterizarea resurselor alimentare (animale și vegetale).
5. Studiul paleoantropologic al osemintelor descoperite în necropole, reconstituirea structurii paleodemografice și sociale, evaluarea stării de sănătate și a stilului de viață ale comunităților medievale din Moldova.

## 3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei anuale

Pentru anul 2021 au fost planificate următoarele acțiuni:

1. Analiza vestigiilor, rapoartelor arheologice, literaturii de specialitate și redactarea monografiei așezării *Păhărnicieni „Petruca”*.
2. Elaborarea părții a II-a a monografiei *Așezarea de la Hansca-„Limbari-Căprăria”*. *Sursele arheologice (descoperiri 1960-1991)* (materiale descriptive și ilustrații, partea II) (10,0 c.a).
3. Realizarea cercetărilor arheologice la castelul Soroca.
4. Continuarea cercetărilor în domeniul antropologiei și vieții cotidiene din siturile medievale.
5. Organizarea primei conferințe internaționale cu participarea experților din republică și din străinătate unde vor fi prezentate rezultatele preliminare ale cercetărilor.
6. Diseminarea rezultatelor cercetării prin intermediul comunicărilor la manifestări științifice naționale și internaționale și publicarea articolelor în reviste indexate și culegeri de studii. Fiecare membru al proiectului va realiza cel puțin o comunicare la o conferință și va publica un articol într-o revistă cu impact.

#### 4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei anuale

Pe parcursul anului 2021 au fost realizate următoarele acțiuni:

1. **Monografia** Gh. Postică, *Așezarea medievală timpurie de la Păhărnicieni-”Petruca” din Codrii Orheiului*, Chișinău: Editura „Pontos”, 2021, 121 pag. text + 56 pag. figuri (10,0 c.a.).
2. Partea a doua, materiale descriptive și ilustrația monografiei *Așezarea de la Hansca-„Limbari-Căprăria”*. Sursele arheologice (descoperiri 1960-1991) (10,0 c.a.).
2. Conferința **Științifică** Internațională *Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval*, 4 noiembrie 2021, On-line.
3. Investigații arheologice la castelul Soroca (septembrie – octombrie 2021).
4. Elaborarea hărții tematice privind necropolele populației sedentare medievale.
5. Elaborarea manuscrisului publicației necropolei medievale de la Gotești.
6. Analiza și sistematizarea informației privind cimitirul medieval de la Alcedar descoperit în anul 2015.
7. Elaborarea unui studiu privind comunitățile medievale de la Alcedar și Trebujeni.
8. **Elaborarea unui studiu privind fortificațiile medievale de la Costești – Gârlea, raionul Ialoveni**; studierea rapoartelor de săpături arheologice și colecția de materiale arheologice descoperite în așezările rurale medievale din bazinul râului Ciuhur, în special a celor de la Mălăiești și Stâncăuți (**raionul Râșcani**).
9. Membrii echipei de implementare a proiectului au realizat **31 de comunicări** la conferințe științifice naționale și internaționale și 2 lecții publice.
10. Membrii echipei de implementare a proiectului au publicat **9 articole** și **22 rezumate** ale comunicărilor la conferințe naționale și internaționale.

#### 5. Rezultatele obținute (descriere narativă 3-5 pagini)

Pe parcursul anului 2021, în pofida restricțiilor impuse de pandemia infectării cu *Coronavirus SARS-CoV-2*, au fost efectuate toate activitățile propuse pentru acest an în planul de activitate al proiectului. În continuare prezentăm rezultatele obținute conform obiectivelor și planului de acțiuni stabilite pentru anul 2021:

**Obiectivul 1.** Reconstituirea vieții cotidiene a comunităților medievale timpurii prin valorificarea vestigiilor arheologice descoperite în așezările Hansca și Păhărnicieni „Petruca” ține, în special, de activitatea de cercetare asumată de domnul prof. univ., dr. hab. Gh. Postică care, a finalizat studiul monografic dedicat sitului medieval Păhărnicieni „Petruca”, discutat la Catedra de Istorie și Geografie a Facultății de Filologie și Istorie și aprobat spre publicare de către Senatul UPS „Ion Creangă”. Momentan, lucrarea este la editura Pontos în proces de pregătire pentru tipar: *Așezarea medievală timpurie de la Păhărnicieni-”Petruca” din Codrii Orheiului*, Chișinău: Editura „Pontos”, 2021, 121 pag. text + 56 pag. figuri (10,0 c.a.). Totodată, domnul prof. univ. dr. hab. Gh. Postică a

elaborat 3 capitole, inclusiv, un capitol general-introductiv și 2 capitole referitoare la sursele arheologice din secolele XII-XIV privind așezarea Hansca, în volum total de 7,7 c.a. (text de peste 320 mii semne+spații), inclusiv:

1. Așezarea medievală de la Hansca, Cadrul geografic, Istoricul cercetării, Secțiunile arheologice, Stratul cultural – 1,5 c.a. - 70 mii semne+spații;
2. Așezarea medievală Hansca. Vestigii arheologice din secolele XII-XIV – 6,2 c.a. – text cca 250 mii semne+ spații;
3. Au fost repertoriate și descrise textual: 36 locuințe, 1 cuptor metalurgic și 16 cuptoare de producere, 3 vetre, 293 gropi menajere și 1 fântână din secolele XII-XIV, descoperite în așezarea Hansca în anii 1964-1991. Elaborarea cuprinde 6,2 c.a. text (cca 250 mii semne+spatii).

În același timp, domnul prof. univ. dr. Gh. Postică a realizat 3 comunicări la conferințe științifice naționale și publicat rezumatele a două comunicări. Astfel, putem constata că sarcinile trasate pentru anul 2021 au fost realizate cu succes, domnia sa contribuind la implementarea obiectivului nr. 1 al proiectului.

**Obiectiv 2.** Studiarea riturilor și ritualurilor funerare caracteristice populației medievale dintre Prut și Nistru. Membrii echipei de implementare a proiectului, Ion Ursu, Sergiu Popovic și Ion Ciobanu au realizat mai multe activități care conduc spre implementarea cu succes a obiectivului nr. 2. Astfel, dl. Dr. Ion Ursu a analizat și descris, pe baza datelor arheologice, ritul și ritualul funerar al comunităților medievale nomade din spațiul pruto-nistrean, fapt care a permis obținerea unor informații prețioase privind zonele de răspândire a mormintelor, situația demografică, credințele și practicile religioase, numărul mormintelor de copii, bărbați și femei etc. Majoritatea mormintelor au fost depuse în tumuli preistorici, însă au putut fi identificate și movile ridicate de comunitățile de turanici, fapt necunoscut până în prezent. Întocmirea unor statistici în urmărirea zonelor de săpare a gropilor în tumuli ne-a oferit informații destul de curioase: cea mai mare parte a mormintelor au fost depuse în jumătatea meridională a tumulului, probabil această preferință fiind dictată de unele credințe ce țineau de cultul soarelui. În urma studierii mormintelor ce conțineau și oase de cal, au putut fi stabilite câteva tipuri de morminte, fiecare fiind datat și atribuit cultural. În urma investigației complexelor distruse, a fost stabilit obiceiul deshumării și deranjării mormintelor în scopuri ritualice. Gropile deranjate descoperite în spațiul carpato-nistrean au fost considerate de cele mai multe ori ca fiind morminte jefuite. În rezultatul acestor analize, au fost elaborate 12 hărți care reflectă răspândirea geografică a tumulilor în perioada de migrație a turanicilor, conform datării relative a mormintelor, răspândirea complexelor cu schelete de cai ș.a.

Conform planului propus pentru anul 2021, S. Popovici a realizat următoarele activități: elaborarea tabelor tematice, exportarea datelor privind amplasarea necropolelor în aplicații GIS și realizarea hărții digitale a necropolelor plane ale populațiilor sedentare medievale (1 hartă), care cuprinde datele primare privind localizarea cronologia și autorii cercetărilor. Harta poate fi vizualizată accesând link-ul <https://www.google.com/maps/d/u/0/edit?mid=1COvQbtO1b18FPtkzNOLtSfnpyXxTZgMM&usp=sharing>. Totodată, au fost digitalizate planurile de șantier, desenele și alte informații înregistrate în timpul cercetărilor necropolei medievale de la Gotești și a fost elaborat manuscrisul publicației necropolei medievale de la Gotești, care urmează să fie publicat pe parcursul anului următor.

Domnul Ion Ciobanu a sistematizat informația privind cimitirul medieval de la Alcedar (raionul Șoldănești) descoperit în urma săpăturilor de salvare din anul 2015. Materialul a fost pregătit pentru o publicație mai amplă. Produsul științific a fost depus la o revistă BDI și acceptat, urmând să apară până la finele anului. Defuncții în acest cimitir fost înhumați potrivit ritualului tradițional creștin: capul spre vest și privirea spre răsărit, în poziție pe spate, cu picioarele întinse și brațele îndoite din coate, cu mâinile depuse pe abdomen, piept sau umeri. Mormintele de înhumație descoperite în vatra satului Alcedar aparțin vechiului cimitir al localității, ce a funcționat în evul mediu târziu și în perioada modernă. În sprijinul acestei atribuirii și încadrării cronologice vin amplasarea mormintelor în apropiere de biserică, situată la rândul ei lângă ruinele unui alt lăcaș de cult ortodox, ritul și obiceiurile funerare creștine atestate, precum și prezența în două complexe a unor monede turcești, emise în veacul al XVIII-lea. Fără îndoială, această necropolă creștină este de o importanță aparte pentru istoria satului Alcedar. Totodată, a fost sistematizată informația și pregătit materialul pentru prezentarea la conferință. Lucrarea *Trebujeni – o necropolă a așezării urbane a Hoardei de Aur. Date arheologice și antropologice* a fost transmisă pentru a fi publicată în revista Complexului Muzeal Național Neamț, *Memoria Antiquitatis*. Atât articolul, cât și prezentarea au fost elaborate în colaborare cu colegii Ion Ursu și Angela Simalcsik din cadrul prezentului proiect de cercetare. Astfel, dnii I. Ursu, S. Popovici, I. Ciobanu și A. Simalcsik, pentru implementarea prezentului obiectiv, au prezentat 4 comunicări la conferințe naționale și internaționale, au publicat 4 rezumate ale comunicărilor și 3 articole în reviste și culegeri de studii din republică și peste hotare. Rezultatele respective dovedesc implementarea cu succes a obiectivului nr. 2.

**Obiectiv 3.** Cercetarea problematicii constituirii și consolidării sistemul defensiv al Moldovei medievale, având drept studiu de caz cetatea Soroca. Responsabil de implementarea acestui obiectiv sunt dr. hab. Sergiu Musteață și dr. Ion Ursu, care pe parcursul anului 2021, pe lângă analiza informațiilor și vestigiilor descoperite în anii anteriori, au reușit să realizeze în lunile septembrie-octombrie săpături arheologice la Soroca. Astfel, au fost studiate mai multe suprafețe în incinta și în turnul de intrare al castelului, care au scos la iveală mai multe vestigii și elemente de construcție foarte importante pentru reconstituirea istoriei acestui monument medieval din Republica Moldova. Deși ANCD a redus drastic bugetul proiectului excluzând practic toate costurile planificate pentru activitățile practice, echipa proiectului a reușit să obțină fonduri suplimentare care au permis realizarea investigațiilor arheologice la castelul Soroca în anul 2021. Pe lângă cercetările arheologice de teren, au fost prezentate 8 comunicări științifice la conferințe internaționale, publicate 7 teze ale comunicărilor și un articol într-o culegere de studii peste hotare. În același timp, pentru cercetarea sistemului defensiv medieval al Moldovei au fost realizate cercetări, comunicări și publicate peste hotare două articole și trei rezumate ale comunicărilor privind cetatea Tighina-Bender. Aceste rezultate demonstrează implementarea cu succes a obiectivului trei.

**Obiectiv 4.** Valorificarea datelor arheologice acumulate privind habitatul și resursele naturale în așezările medievale, identificarea și caracterizarea resurselor alimentare (animale și vegetale). Doamna dr. Ludmila Bacumenco-Pîrnău, responsabilă de acest domeniu, a reușit pe parcursul anului 2021 să realizeze mai multe cercetări care au condus la implementarea cu succes a acestui obiectiv. Astfel, au fost analizate, în special, datele arheologice care provin din săpăturile de la Stâncăuți și

Mălăiești (r. Râșcani) desfășurate sub coordonarea arheologului medievist P. P. Bîrnea în anii '60 ai secolului trecut și, ulterior, în anii 1987-1989, a lui Anatol Gorodenco. Parcurgerea rapoartelor științifice și a repertoriilor întocmite pentru această zonă, a scos în evidență faptul că datele obținute referitoare la spațiul rural în secolele XIV-XVII au fost valorificate parțial în articole și lucrări generale, loturile de materiale rămânând în mare parte inedite, iar numeroase aspecte referitoare la viața cotidiană a comunităților rurale din valea Ciuhurului în evul mediu nestudiate până în prezent. Unul dintre aspectele abordate în această etapă îl reprezintă disponibilitatea resurselor alimentare în această zonă a Moldovei. Categoriile de vestigii analizate (datele arheobotanice, resturile faunistice, uneltele pentru recoltarea unor alimente, ustensilele de bucătărie) au contribuit la conturarea tabloului istoric privind habitatul și cultura alimentației în această zonă. Continuarea cercetărilor arheologice și analiza integrată a rezultatelor obținute, inclusiv a informațiilor documentare, vor contribui la reconstituirea istoriei acestor comunități rurale și a relațiilor lor cu alte zone ale Moldovei medievale. Pe parcursul anului 2021, publicate 2 teze ale comunicărilor, un studiu într-o culegere de studii peste hotare și au fost prezentate 4 comunicări științifice la conferințe naționale și internaționale, inclusiv o comunicare la Conferința Științifică Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, care a avut loc în regim on-line, sub egida Facultății de Filologie și Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.

**Obiectiv 5.** Studiul paleoantropologic al osemintelor descoperite în necropole, reconstituirea structurii paleodemografice și sociale, evaluarea stării de sănătate și a stilului de viață al comunităților medievale din Moldova. De implementarea acestui obiectiv a fost responsabilă doamna dr. Angela Simlacsik, care a realizat pe parcursul anului 2021 următoarele activități:

1. Continuarea cercetărilor privind obiceiul trepanației simbolice practicat de numeroase comunități medievale, inclusiv de unii migratori medievali deshumați din tumulii din câmpiile Prutului Inferior.
2. Reevaluarea seriei scheletice (22 indivizi) deshumate în anul 2013 din necropola medievală de la Lăpușna (secolele XV-XVIII), prin prisma diversificării și actualizării metodelor de analiză antropologică. Au fost reevaluate caracteristicile paleoantropologice și paleodemografice la nivel populațional. În plus, a fost reevaluată seria scheletică (9 indivizi) deshumată din necropola de la Trebujeni, precum și o serie de descoperiri medievale izolate (2 morminte descoperite pe promontoriul *Peștera*, 3 morminte descoperite pe promontoriul *Butuceni*, un mormânt descoperit la *Fârlădeni-La Văleanu*). A fost publicat un articol științific referitor la descrierea individuală și analiza populațională a comunității medievale de la Lăpușna.

3. Documentarea obiceiului trepanației simbolice practicat de numeroase comunități medievale din Europa și corelarea informațiilor cu cele referitoare la migratorii medievali deshumați din tumulii din câmpiile Prutului Inferior.
4. Elaborarea mai multor studii și comunicări la manifestări științifice internaționale, inclusiv la Conferința Științifică Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, care a avut loc în regim on-line, găzduit de Facultatea de Filologie și Istorie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău.
5. Elaborarea mai multor articole științifice depuse la reviste indexate în BDI. Acestea se află în momentul de față *in preprint*:
  - Trepanația craniană, care este o procedură invazivă, efectuată printr-o serie de manevre, cu instrumente și tehnici specifice, are ca rezultat deschiderea craniului și, cel mai adesea, desprinderea unui fragment osos. Trepanațiile craniene se împart în trei categorii: chirurgicale, rituale și simbolice, cea din urmă fiind efectuată antemortem, impenetrabilă, nepericuloasă, practicată de multe comunități medievale din Europa de Est și uneori considerată o imitație a trepanării reale. Scopul realizării sale este încă intens discutat: marchează trecerea la maturitate, evidențiază statutul social în comunitate sau un anumit grad de inițiere sau putea avea un scop cultic, poate chiar ritual-medical.
  - Costești-**Gârlea**: analiza celor 10 indivizi (șapte adulți și trei subadulți) a relevat mai multe patologii osoase și dentare, traumatisme, boli asociate cu anumite tipuri de activități și numeroși indicatori ocupaționali și ai stresului musculo-scheletic.
  - Lăpușna: seria deshumată din cimitirul 1 de la Lăpușna a fost reanalizată prin prisma indicatorilor ocupaționali. Au fost decelate numeroase transformări localizate pe toate elementele scheletice, care s-au produs din cauza surmenajului fizic - mobilitate terestră, suprasolicitarea coloanei vertebrale, călărit.
  - Alcedar: cele șase schelete descoperite în mormintele de la Alcedar provin de la un bărbat adult, patru femei adulte și un sub-adult cu vârsta biologică de 11-12 ani. Au fost identificate trăsături epigenetice dentare și osoase, anomalii dentare și osoase, boli articulare, boli metabolice, indicatori ai stresului muscular. Rezultatele studiului antropologic aduc noi informații despre starea de sănătate și stilul de viață ale unei comunități rurale care a viețuit în perioada medievală târzie, în condiții nevoiașe, pe malul drept al Nistrului.
  - Trebujeni: au fost analizate cele 9 schelete descoperite în necropolă. S-a relevat faptul că ne referim la o serie scheletică cu fond tipologic/fenotipic predominant mongoloid, în amestec cu elemente europoides. A fost analizată starea de sănătate a acestui grup populațional, care a fost corelată cu indicatorii ocupaționali și ai stilului de viață.
  - Promontoriul *Peștera* și promontoriul *Butuceni*: au fost cercetate scheletele din 5 morminte de înhumăție. Osemintele descoperite pe promontoriul Peștera provin de la un bărbat de cca 25-35 de ani și de la un subadult de cca 6 ani. Cele descoperite pe promontoriul Butuceni provin de la un bărbat de 50 de ani, de la o femeie de cca 50-60 de ani și de la un bărbat de cca 50-60 de ani. Studiul paleoantropologic a scos în evidență o serie de boli dentare și osoase, mai multe traumatisme produse în timpul vieții

(vindecate), indicatori ocupaționali și mai multe remodelări osoase – adaptări funcționale la mediul de viață.

- Fârlădeni-La Văleanu: scheletul descoperit în acest punct a fost analizat din punct de vedere biometric, morfoscopic, paleopatologic și ocupațional. Osemintele provin de la o juvenilă cu vârsta biologică în momentul decesului de cca. 17-18 ani. Printre osemintele acestei adolescente au fost identificate resturi care provin de la un *foetus*, scheletul căruia este bine reprezentat, fiind aproape complet.

Constatăm că și acest obiectiv a fost realizat cu succes, iar rezultatele din anul 2021 facilitează o mai bună înțelegere a structurii paleodemografice și sociale, stării de sănătate și a stilului de viață ale comunităților medievale din Moldova.

#### 6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații

*Lista publicațiilor din anul 2021 în care se reflectă doar rezultatele obținute în proiect, perfectată conform cerințelor față de lista publicațiilor (a se vedea anexa)*

*Notă:* Lista va include și brevetele de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții (conform Anexei 1B)

Trecând peste restricțiile pandemice, echipa proiectului a reușit pe parcursul anului 2021 să disemineze rezultatele proiectului prin intermediul **unei monografii, 9 articole științifice** publicate în reviste și culegeri cu impact și **22 de rezumate** ale comunicărilor.

#### 7. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Rezultatele științifice obținute în cadrul proiectului au impact direct asupra domeniului social și vor putea fi utilizate în procesul de elaborare a studiilor de sinteză privind istoria evului mediu și a manualelor școlare de istorie din Republica Moldova.

#### 8. Infrastructura de cercetare utilizată în cadrul proiectului

Pentru implementarea proiectului au fost folosite un șir de resurse accesibile în cadrul UPS „Ion Creangă”: birou, laptop, computer, scanner, printer, fotoaparat și echipamentul necesar pentru realizarea săpăturilor arheologice la Soroca.

#### 9. Colaborare la nivel național în cadrul implementării proiectului

După cum am și preconizat la începutul proiectului, echipa de implementare a fortificat relațiile de colaborare cu colegii de la Muzeul Național de Istorie a Moldovei, Muzeul de Istorie și Etnografie din Soroca și Agenția Națională Arheologică. Astfel, în anul 2021 au fost realizate cercetări cu colegii de la instituțiile menționate mai sus, materializate în comunicări și publicații comune.

#### 10. Colaborare la nivel internațional în cadrul implementării proiectului

A fost continuată colaborarea cu colegii de peste hotare: de la Institutul de Arheologie al Academiei Române Filiala Iași, România, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, România, Laboratorul de Biometrie Foresteră, Facultatea de Silvicultură, Universitatea „Ștefan cel Mare” Suceava, România, International Cultural Center, Cracovia, Polonia și Centrul Mitropolitan de Cercetări T.A.B.O.R.,



Iași, România. Spre exemplu, colegii de la Suceava prelucrează din punct de vedere dendrocronologic urmele de lemn, iar cei de la Iași analizează probele de mortar și de sol descoperite la Soroca. Datele obținute ne vor ajuta la o mai bună interpretare a cronologiei și tehnicilor de construcție ale acestei fortificații medievale.

## 11. Dificultățile în realizarea proiectului

Financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.

Fiecare proiect este expus unor riscuri. Astfel, nici proiectul nostru nu a fost scutit de unele provocări, mai ales în circumstanțele pandemiei COVID-19. Dar, majoritatea din ele au fost depășite și acțiunile preconizate pentru acest an au fost realizate cu succes. Unele dificultăți merită a fi prezentate în acest raport.

### Financiar

Din cauza reducerii drastice a bugetului proiectului am fost nevoiți să excludem din planul de acțiuni vizitele de cercetare în România. Totodată, a fost redus salariul directorului de proiect de la 1,0 la 0,5 din cauza interpretării eronate a legislației muncii din Republica Moldova de către reprezentanții ANCD. Totodată, considerăm decizia ANCD de a reduce bugetul proiectului o nedreptate și o discriminare. Deoarece, reducerea bugetului proiectului pentru anul 2021 cu 41,0% este contrară criteriului aplicat anul trecut când bugetele proiectelor s-au redus cu 30,0%. Dacă pentru anul I de implementare a proiectului au fost prevăzute doar activități de cercetare, în anul II de implementare am avut planificate și activități de diseminare, precum publicarea a două monografii, organizarea unei conferințe științifice internaționale, deplasări de cercetare peste hotare, cercetări arheologice la Soroca etc. Micșorarea bugetului cu 41,0% practic ne-a lipsit de posibilitatea realizării acestor activități și a pus în pericol implementarea proiectului. Din cauza micșorării substanțiale a bugetului am fost nevoiți să amânăm unele activități pentru anii următori. Astfel, una dintre monografiile planificată pentru anul curent a fost transferată pentru anul IV, iar a doua monografie a fost publicată din banii preconizați pentru salariul conducătorului de proiect. Conferința internațională a fost organizată în regim On-line, iar investigațiile arheologice de la Soroca au fost realizate dintr-un contract de servicii arheologice semnat între UPS „Ion Creangă” și Consiliul raional Soroca. Adresarea noastră către conducerea ANCD a rămas fără răspuns, ceea ce nu **dă o imagine bună** unei instituții publice.

### Organizatoric

Din cauza reducerii bugetului proiectului în anul 2021 nu am putut realiza nici o deplasare de cercetare peste hotare.

Atât conferința planificată în cadrul proiectului, cât și participarea la alte manifestări academice, au fost realizate în regim On-line.

## 12. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect sub formă de prezentări la foruri științifice (comunicări, postere – pentru cazurile când nu au fost publicate în materialele conferințelor, reflectate în p. 6)

Deși au fost anumite restricții pandemice membrii echipei proiectului au reușit pe parcursul anului 2021 să disemineze rezultatele cercetărilor prin intermediul a **31 comunicări**, dintre care

12 comunicări la conferințe internaționale care au avut loc peste hotare, 16 comunicări la conferințe internaționale desfășurate în Republica Moldova, 2 comunicări la conferințe naționale, 1 comunicare la o conferință națională cu participare internațională și 2 lecții publice, după cum urmează:

*Lista forurilor la care au fost prezentate rezultatele obținute în cadrul proiectului de stat (Opțional) se va prezenta separat (conform modelului) pentru:*

➤ **Manifestări științifice internaționale (în străinătate)**

1. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., International Conference *Built Heritage of India – a Cultural Reminiscence*, 02-4 March 2021, The Ramakrishna Mission Institute of Culture, Kolkata, India, Prezentare orală: *Soroca castle – an example of research and preservation of the built heritage from the Republic of Moldova*
2. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., Simpozionul Arhitectură, Restaurare, Arheologie – „Monument și Societate”, București, România, 22-24 aprilie 2021, Prezentare orală: *Cetatea Soroca și comunitatea*
3. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., The 12th International Conference on Baltic and Nordic Studies, 27-28 May 2021, Târgoviște, Romania, Key note speaker, *Swedish Model of Heritage Preservation – A Tool for Building Inclusive and Integrated Society*, Plenary Session no. 1, „ReThinking Multiculturalism, Multilingualism and Cultural Diplomacy in Scandinavia and the Baltic Sea Region”
4. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., Sesiunea științifică, „Sub semnul lui CLIO”, ediția a XVII-a, Facultatea de Științe Socio-Umane, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, România, 28 mai 2021, Prezentare orală: *O nouă șansă pentru Cetatea Bender...*
5. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., Workshop ‘Metal-detecting rallies and heritage management – towards best practice’, Organized by MEDEA/Histories vzw and Vrije Universiteit Brussel, Belgium, 9 June 2021, Prezentare orală: *Metal-detecting and heritage preservation. Case of Moldova*
6. MUSTEAȚĂ, S. dr., 6th Heritage Forum of Central Europe, International Cultural Centre, Krakow, Poland, June 16-18, 2021, Prezentare orală: *Moldovan-Polish Relations. A Case of Soroca Fortress*
7. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., ICAHM Annual Meeting „Archaeological Heritage Management: Towards a people centred approach”, Paris, France, 21-25 June 2021, Prezentare orală: *People-centred Approach in Archaeological Heritage Management. An Example from the Republic of Moldova*
8. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., Archaeological International Scientific Conference "Slavs and their Neighbors in the 1<sup>st</sup> Millennium AD", Museum of Vojvodina, Novi Sad, Serbia, October 4 – 11, 2021, Prezentare orală: *Funerary practices in the Prut-Dniester Region during the Eighth and Tenth Centuries*
9. MUSTEAȚĂ, S., dr. hab., Sesiunea Științifică Internațională PONTICA, a 54-a ediție: „Istorie și

arheologie în spațiul vest-pontic”, Constanța, România, 17 – 19 noiembrie 2021, Prezentare orală: *Rolul monedelor în reconstituirea istoriei castelului Soroca*

10. POSTICĂ, GH. (DR. HAB.), BACUMENCO-PÎRNĂU-, L. (DR.), Simpozionul național Alimentație și demografie în Moldova din evul mediu până în epoca modernă: abordări interdisciplinare, 16 septembrie, Iași, România, 2021. Comunicare orală: *Reconstituind realitățile demografice medievale din valea Răutului. Cimitirele din secolele XV-XVIII descoperite la Orheiul Vechi*
11. SIMALCSIK, A. (DR.), URSU, I. (DR.), CIOBANU, I., Simpozionul Național „Petrodava”, ediția a II-a, Complexul Muzeal Național Neamț, Piatra Neamț, România, 22-24 iunie 2021, Prezentare orală: *Trebujeni - o necropolă a așezării urbane a Hoardei de Aur. Date arheologice și antropologice.*
12. SIMALCSIK, A. The VI<sup>th</sup> International Symposium of Archaeology ”Tools and Weapons/ Homo Creatus Est Per Instrumenta”, National Institution, Institute for Protection of Cultural Monuments and Museum-Strumica, Macedonia de Nord, 4-6 November 2021, Prezentare orală: *Symbolic trepanation in the eastern Carpathian area. Purpose, methods, tools*

➤ **Manifestări științifice internaționale (în Republica Moldova)**

1. BACUMENCO-PÎRNĂU, L. (DR.), Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”, Chișinău, 11-12 februarie 2021, ediția a III-a, desfășurată la Academia de Științe a Moldovei în contextul Zilei Internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei, Prezentare orală: *Patrimoniul arheologic medieval din valea Ciuhurului: cercetare și valorificare.*
2. BACUMENCO-PÎRNĂU, L. (DR.), VORNIC, VL. (DR.), Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, ediția a XIII-a, Chișinău, 27-28 mai 2021, desfășurată sub egida Institutului Patrimoniului Cultural, Prezentare orală: *Fortificațiile medievale de la Costești-Gârlea de pe râul Botna: descoperiri arheologice și ipoteze*
3. BACUMENCO-PÎRNĂU, L., (DR.), Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Prezentare orală: *Așezări rurale medievale din valea râului Ciuhur: descoperiri arheologice și interpretări.*
4. BOLDUREANU (DR.), S. MUSTEAȚĂ (DR. HAB), I. TENTIUC (DR.), I. URSU (DR.), Al XIX-lea Simpozion de Numismatică, Chișinău, MNIM, 21-22 octombrie 2021, Chișinău, MNIM, Prezentare orală: *Noi descoperiri monetare din cetatea Soroca*
5. MUSTEAȚĂ, S. (DR. HAB.) Conferința științifică internațională, Ediția XXXI, Istorie – Arheologie – Muzeologie, MNIM, Chișinău, 28-29 octombrie 2021, Prezentare orală: *O încercare de recuperare a patrimoniului construit dispărut. Cazul Bisericii Sf. Arhangheli de lângă Cetatea Soroca*
6. MUSTEAȚĂ, S. (DR. HAB.), I. TENTIUC (DR.), I. URSU (DR.), Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău,

- Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Presentare orală: *Capcanele castelului Soroca*
7. MUSTEAȚĂ, S. (DR. HAB.), I. TENTIUC (DR.), I. URSU (DR.), Conferința științifică internațională, Ediția XXXI, Istorie – Arheologie – Muzeologie, MNIM, Chișinău, 28-29 octombrie 2021, Presentare orală: *Cetatea Soroca. Noi descoperiri arheologice*
  8. NESTEROV, T. (DR.), S. MUSTEAȚĂ (DR. HAB.), A. HERZEN (DR.), Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Presentare orală: *Castelul Tighina și cetatea Bender: geografia, istoria, arheologia și arhitectura controversată a complexului fortificat*
  9. POPOVICI, S., Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Comunicare orală: *Morminte medievale târzii descoperite recent pe teritoriul Republicii Moldova*
  10. POSTICĂ, GH. (DR. HAB.), Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie a Universității de Stat din Moldova, ediția a VII-a, dedicată aniversării a 10-a de la fondarea Centrului Studii interdisciplinare „Silviu Dragomir”, Chișinău-Oradea, 4 iunie, 2021. Comunicare orală: *Așezarea medievală Păhărnicieni-“Petruca” în lumina cercetărilor arheologice*
  11. POSTICĂ, GH. (DR. HAB.), Conferința Științifică Internațională *Arheologie interdisciplinară: metode, studii, rezultate* / Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE) din Chișinău și Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, în colaborare cu Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova și Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov” al Academiei Române Filiala Iași. 14-17 august 2021, Orheiul Vechi-Climăuții de Jos. Comunicare orală: *Stratigrafia porții citadelei de la Orheiul Vechi*
  12. POSTICĂ, GH. (DR. HAB.), Conferința științifică internațională “*Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval*”, 4 noiembrie 2021, Chișinău / Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Comunicare orală: *Așezările medievale timpurii din Ținutul Orheiului*
  13. SIMALCSIK, A. (DR.), Conferința Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie și Istorie, Chișinău, Republica Moldova, (4 noiembrie 2021), Presentare orală: *Mormântul medieval al femeii de la Fârlădeni-La Văleanu (r-nul Căușeni). Interpretări paleomedicale*
  14. SIMALCSIK, A. (DR.), VORNIC, VL. (DR.), Conferința Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie și Istorie, Chișinău, Republica Moldova, (4 noiembrie 2021), Presentare orală: *Date antropologice despre mormintele medievale descoperite în anul 2017 la Butuceni și Peștera*
  15. SIMALCSIK, A. (DR.), URUSU, I. (DR.), CIOBANU, I., Conferința Științifică Internațională a Muzeului Național de Istorie a Moldovei, ediția a XXXI-a, (28-29 octombrie 2021),

Prezentare orală: *Starea de sănătate și profilul ocupațional în târgul Lăpușnei medievale*

16. URSU, I. (DR.), Conferința științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău / Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Comunicare orală: *Rolul tumulilor în cadrul ritualului funerar al turanicilor*

➤ **Manifestări științifice naționale**

1. BACUMENCO-PÎRNĂU, L., dr., Conferința Științifică „Istorie, etnografie și spiritualitate în viziunea personalităților basarabene din a doua jumătate a sec. al XIX-lea – prima jumătate a secolului al XX-lea In memoriam Acad. Iustin Frățiman” Ediția a II-a , organizată de Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală la 24 septembrie 2021, Prezentare orală: *Prof. Constanța Dimitriu – contribuții la cercetarea patrimoniului arheologic din Moldova în perioada interbelică*
2. VORNIC, VL., SIMALCSIK, A., POPOVICI, S., HEGHEA, S., Sesiunea Națională de Rapoarte „Cercetări arheologice în Republica Moldova. Campania 2020”, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Comisia Națională Arheologică, Chișinău, 16 aprilie 202, Prezentare orală: *Investigații arheologice de salvare în situl medieval de la Costești-Gârlea. Campania 2020*

➤ **Manifestări științifice cu participare internațională**

1. S. MUSTEAȚĂ (DR.), Sesiunea științifică a Departamentului istoria românilor, universală și arheologie, USM, ediția a VII-a, Chișinău, 4 iulie 2021, p. 43, Prezentare orală: *Cetatea Bender – istorie și arheologie*

➤ **Lecții publice**

1. S. MUSTEAȚĂ, *Chișinăul subteran și punerea sa în valoare*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, 22 aprilie 2021.
2. S. MUSTEAȚĂ, *Managementul patrimoniului mondial: de la situația din România la exemple de bune practici*, Departamentului Istorie, Patrimoniu și Teologie Protestantă al Facultății de Științe Socio-Umane, Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, România, 7 aprilie 2021

13. Aprecieră și recunoașterea rezultatelor obținute **în proiect** (premiu, medalii, titluri, alte aprecieri).

14. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute **în proiect** în mass-media

➤ Emisiuni radio/TV de popularizare a științei

1. Musteață, Sergiu, Cine vine la noi, TV Moldova 1, *Despre jocul Moara pe baza descoperirilor de la Soroca*, 20 octombrie 2021, 17:20-17:30, <https://trm.md/ro/cine-vine-la-noi/cine-vine-la-noi-emisiune-din-20-octombrie-2021>
2. Musteață, Sergiu, Cine vine la noi, TV Moldova 1, *Descoperirile de la Cetatea Soroca*, 24 septembrie 2021, 17:20-17:35, <https://trm.md/ro/cine-vine-la-noi/cine-vine-la-noi-emisiune-din-24-septembrie-2021>

3. Musteață, Sergiu, *Renovarea cetății Soroca*, TV Moldova 1, Cine vine la noi, 10 septembrie 2021, 17:20-17:30, <https://trm.md/ro/cine-vine-la-noi/cine-vine-la-noi-emisiune-din-10-septembrie-2021>
4. Musteață, Sergiu, Cine vine la noi, TV Moldova 1, *Din nou despre Soroca*, 16 ianuarie 2021, 17:44-17:55, <http://trm.md/ro/cine-vine-la-noi/cine-vine-la-noi-emisiune-din-16-ianuarie-2021>
5. Musteață, Sergiu, Kyiv Post, „Nomads and Natives beyond the Danube and the Black Sea: 700–900 CE”, 30.07.2021, <https://www.youtube.com/watch?v=SMmWot96gf0>; <https://www.kyivpost.com/multimedia/video/uketube-nomads-and-natives-beyond-the-danube-and-the-black-sea>

➤ Articole de popularizare a științei

1. Musteață, Sergiu, Observatorul de Nord, “Monitorizarea ar fi bine să fie mai dură, ca să nu avem “evroremont” în loc de restaurare”, 25 mai 2021, [https://observatorul.md/important/2021/05/25/91610\\_sergiu-musteata-monitorizarea-ar-fi-bine-sa-fie-mai-dura-ca-sa-nu-avem-evroremont-in-loc-de-restaurare](https://observatorul.md/important/2021/05/25/91610_sergiu-musteata-monitorizarea-ar-fi-bine-sa-fie-mai-dura-ca-sa-nu-avem-evroremont-in-loc-de-restaurare)

15. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2021 de membrii echipei proiectului

MUSTEAȚĂ, S., Teza de doctor habilitat „Sedentari și migratori în regiunile carpato-danubiano-pontice în secolele VIII-IX”, elaborată în baza publicațiilor științifice de conf. univ., dr. Sergiu Musteață la specialitatea 611.02 Istoria românilor susținută în ședință publică pe data de 11 iunie 2021. Titlul a fost acordat prin decizia Senatului UPS „Ion Creangă” pe 24 iunie 2021 și confirmat prin decizia Consiliului de conducere ANACEC pe 4 octombrie 2021.

16. Materializarea rezultatelor obținute **în proiect**

Forme de materializare a rezultatelor cercetării în cadrul proiectului pot fi produse, utilaje și servicii noi, documente ale autorităților publice aprobate etc.

17. Informație suplimentară referitor la activitățile membrilor echipei în anul 2021

➤ **Membru/președinte al comitetului organizatoric/științific, al comisiilor, consiliilor științifice de susținere a tezelor**

CIOBANU, I., Conferința Științifică Internațională „Arheologie interdisciplinară: metode, studii, rezultate”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Orheiul Vechi-Climăuții de Jos, 14-17 august 2021, coordonatorul evenimentului

CIOBANU, I., Zilele Europene ale Patrimoniului”, desfășurate pe teritoriul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi” din Republica Moldova, 22-30 septembrie 2021, Organizator și coordonator al evenimentului

MUSTEAȚĂ, S., GH. POSTICĂ, L. BACUMENCO, A. SIMALCSIK, I. URSU, S. POPOVICI, (membri ai comitetului organizatoric), Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”

SIMALCSIK, A., „Zilele Europene ale Patrimoniului”, desfășurate pe teritoriul Rezervației Cultural-Naturale „Orheiul Vechi” din Republica Moldova, 22-30 septembrie 2021, Coordonator al evenimentului.

SIMALCSIK, A., Conferința Științifică Internațională „Arheologie interdisciplinară: metode, studii, rezultate”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Orheiul Vechi-Climăuții de Jos, 14-17 august 2021, Coordonator al conferinței

MUSTEAȚĂ, S., membru comisie doctorat, Adrian Pogăcian, *Rusia și relațiile cu Europa centrală și de sud-est*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, 28 septembrie 2021

MUSTEAȚĂ, S., Comisie doctorat (conducător), Alexandru Mitru, *Politicile educaționale preuniversitare în România interbelică*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, 22 septembrie 2021

MUSTEAȚĂ, S., membru comisie doctorat (conducător), Sergiu Suvac, *Război și pace în manualele școlare de istorie din Republica Moldova și România (ciclul gimnazial)*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, 20 septembrie 2021

MUSTEAȚĂ, S., membru comisie abilitare, Dr. Costel Coroban, *Ideologie și putere. Jurnale din Marele Război. Perspective interdisciplinare și interculturale*, Universitatea „Valahia” din Târgoviște, 15 iunie 2021

MUSTEAȚĂ, S., membru comisie doctorat (conducător), Ion Drabineac, *Patrimoniul cultural din România între infracțiune și protejare*, Universitatea Valahia din Târgoviște 15.01.2021

➤ **Redactor / membru al colegiilor de redacție al revistelor naționale / internaționale**

BACUMENCO-PÎRNĂU, L., Revista Arheologică, Chișinău, Republica Moldova, ISSN 1857-016X, <https://archaeology.asm.md/> (membru în colegiul de redacție)

BACUMENCO-PÎRNĂU, L., Revista *Archiva Moldaviae*, Iași, România, ISSN 2067-3930, <http://www.archivamoldaviae.ro/>, (membru în colegiul de redacție)

CIOBANU, I., *Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare*, ISSN 2587-3768, <http://jaais.eu/> (secretar de redacție)

MUSTEAȚĂ, S., Revista PLURAL. History. Culture. Society, ISSN 2345-1262, <https://plural.upsc.md/>, redactor-șef

MUSTEAȚĂ, S., Journal of Community Archaeology & Heritage, Maney Publishing, ISSN 2051-8196, <https://www.tandfonline.com/toc/ycah20/current>, (membru Editorial Board)

MUSTEAȚĂ, S., Revista *Archiva Moldaviae*, Iași, România, ISSN 2067-3930, <http://www.archivamoldaviae.ro/>, (membru al consiliului științific internațional)

MUSTEAȚĂ, S., Journal of Ancient History and Archaeology, ISSN: 2360-266X, <http://jaha.org.ro/index.php/JAHA>, (membru al comitetului științific)

MUSTEAȚĂ, S., *MemoScapes. Romanian Journal of Memory and Identity Studies*, ISSN 2558-8567, <http://memoscapes.ro/>, (membru al al comitetului științific)

MUSTEAȚĂ, S., *Culture. Society. Economy, Politics*, <http://www.facultateademanagement.ro/culture-sep/>, (membru Editorial Board)

SIMALCSIK, A., *Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare ., Revista de Arheologie, Antropologie și Studii Interdisciplinare*, ISSN 2587-3768, <http://jaais.eu/> (editor și redactor responsabil)



## 18. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect

***1 pagină în engleză și 1 pagină în română ce rezumă rezultatele obținute în anul 2021.***

### **Rezumat în limba română**

Proiectul *Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova* este implementat sub egida Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău de o echipă formată din 7 cercetători specializați în arheologia medievală și științe conexe. Scopul proiectului este valorificarea patrimoniului arheologic medieval al Republicii Moldova.

Pornind de la cele 5 obiective trasate pentru acest an, echipa a reușit să elaboreze monografia *Așezarea medievală timpurie de la Păhărnicieni-”Petruca” din Codrii Orheiului*, să dezvolte trei capitole din monografia *Așezarea de la Hansca-„Limbari-Căprăria”*, să publice **9 articole științifice** în reviste și culegeri cu impact, **22 de rezumate** ale comunicărilor și să disemineze rezultatele cercetărilor prin intermediul a **31 comunicări**, dintre care 12 comunicări la conferințe internaționale peste hotare, 16 comunicări la conferințe internaționale în Republica Moldova, 2 comunicări la conferințe naționale, 1 comunicare la o conferință națională cu participare internațională și 2 lecții publice.

Totodată, în cadrul proiectului a fost realizată pe 4 noiembrie 2021 Conferința internațională *Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval*, la care au participat peste 20 de experți în arheologia medievală din Republica Moldova, România, Rusia și SUA. Colaborarea și schimbul de experiență cu colegii din afară facilitează abordarea complexă și multidisciplinară a surselor arheologice care ne permit reconstituirea istoriei perioadei medievale a regiunilor carpato-nistrene.

O altă reușită a proiectului din anul 2021 au fost investigațiile arheologice la castelul Soroca (septembrie – octombrie 2021), care au scos la iveală mai multe vestigii arheologice ce ne permit cercetarea aprofundată a istoriei și arhitecturii castelului Soroca.

Pe baza datelor arheologice, au fost avansate cercetările privind ritul și ritualurile funerare ale populațiilor medievale din spațiul pruto-nistrean. Astfel, a fost dezvoltată baza de date, pe baza căreia au fost elaborate mai multe hărți ce ne permit analiza distribuției geografice a mormintelor și cimitirelor comunităților medievale. Anul acesta rezultatele preliminare au fost prezentate la mai multe conferințe științifice și publicate câteva articole. Dar, toate luate împreună vor conduce spre elaborarea studiilor monografice preconizate în proiect.

La fel, pe baza datelor arheologice din spațiul pruto-nistrean au fost studiate mai multe aspecte privind antropologia, demografia și regimul alimentar al comunităților medievale.

În final, considerăm că rezultatele menționate mai sus dovedesc implementarea cu succes a obiectivelor și acțiunilor preconizate pentru anul 2021.

### **English Summary**

The project *Research and valorization of the medieval archaeological heritage of the Republic of Moldova* is implemented under the State Pedagogical University "Ion Creanga" in Chisinau by a

team of 7 scholars, specializing in medieval archaeology and other disciplines. The project goal is to capitalize on the medieval archaeological heritage of the Republic of Moldova.

Proceeding from the 5 objectives set for this year, the team managed to elaborate the monograph Early Medieval Settlement from Păhărnicieni- "Petruca" from Codrii Orheiului, to develop three chapters from the monograph Hansca Settlement- "Limbari-Căprăria", to publish **9 scientific articles** in journals and impact collections, **22 abstracts** of papers and disseminate research results through **31 presentations**, of which 12 presentations at international conferences abroad, 16 papers at international conferences in the Republic of Moldova, 2 papers at national conferences, 1 communication at a national conference with international participation and 2 public lessons.

At the same time, on November 4, 2021, has been organised the International Conference *Research and capitalization of medieval archaeological heritage* attended by over 20 experts in medieval archaeology and other disciplines from the Republic of Moldova, Romania, Russia and the USA. The collaboration and exchange of experience with foreign colleagues facilitate the complex and multidisciplinary approach of archaeological sources that allow us to reconstruct the history of the medieval period of the Carpathian-Dniester regions.

Another success of the project in 2021 were the archaeological investigations at Soroca Castle (September - October 2021) which revealed several archaeological remains that allow us to research in-depth the history and architecture of Soroca Castle.

Based on archaeological data, research has been advanced on the rite and funeral rituals of medieval populations in the Prut-Dniester area. Thus, the database on this time of archaeological remains was developed, based on which several maps were developed that allow us to analyze the geographical distribution of tombs and cemeteries of medieval communities. This year the preliminary results were presented at several scientific conferences and several articles were published. But, all taken together will lead to the elaboration of the monographic studies foreseen in the project.

Also, based on archaeological data from the Prut-Dniester area, several aspects of anthropology, demography and diet of medieval communities were studied.

Finally, we believe that the results mentioned above prove the successful implementation of the objectives and actions planned for 2021.

## 19. Recomandări, propuneri

Pentru implementarea cu succes a tuturor activităților planificate în proiect solicităm ANCD respectarea bugetului planificat.

**Musteață Sergiu**

Conducătorul de proiect \_\_\_\_\_ / (numele, prenumele)

Data: 15 noiembrie 2021

LS

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice  
publicate în anul de referință în cadrul proiectului din Programul de Stat  
Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova**

1. **Monografii** (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

**1.2. monografii naționale**

1. Gh. Postică, *Așezarea medievală timpurie de la Păhărnicieni-”Petruca” din Codrii Orheiului*, Chișinău: Editura „Pontos”, 2021, 121 pag. text + 56 pag. figuri (10,0 c.a.).

**2. Capitole în monografii naționale/internaționale**

**3. Editor culegere de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale:**

1. MUSTEAȚĂ, S., Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău: Programul și Rezumatele comunicărilor, Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2021, ISBN 978-9975-46-552-6 și ISBN 978-9975-46-553-3 (pdf).
2. S. MUSTEAȚĂ, A. CORDUNEANU, (Eds.), *Identitățile Chișinăului: arheologia urbană*. Culegere de studii, Seria IDN, C10, Chișinău, Bons Office, 2021 (*in print*)
3. CIOBANU, I., SIMALCSIK, A., COROBCEAN, A., SIMALCSIK, R.-D., Conferința Științifică Internațională „Arheologie interdisciplinară: metode, studii, rezultate”, Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale, Orheiul Vechi-Climăuții de Jos, 14-17 august 2021. ISBN 978-9975-87-838-8. [http://jaais.eu/wp-content/uploads/2021/11/2021\\_BioArh\\_14\\_17\\_august.pdf](http://jaais.eu/wp-content/uploads/2021/11/2021_BioArh_14_17_august.pdf)

**4. Articole în reviste științifice**

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (factorul de impact IF)

**4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute:**

1. MUSTEAȚĂ, S., „Tighina-Bender Fortress – (Re)Inventing a Museum”, *Culture. Society. Economy. Politics*, vol.1, no. 1, 2021, p. 21-40, <https://doi.org/10.2478/csep-2021-0003>, ISSN 2392-8042
2. SIMALCSIK, A., CIOBANU, I., „Late Mediaeval Necropolis from Alcedar. Anthropological Data”. *Memoirs of the Scientific Sections of the Romanian Academy*, XLIV, 2021 (*in print*) (DOAJ, Index Copernicus Journals Master List)

3. SIMALCSIK, A., URSU, I., CIOBANU, I., „O nouă necropolă descoperită la Trebujeni (Orheiul Vechi, Republica Moldova). Date antropologice”. *Mousaios*, XXIV, 2021 (*in print*) (CEEOL, EBSCO).

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

4.4. în alte reviste naționale

## 5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare

1. BACUMENCO-PÎRNĂU, L., VORNIC, VL., „The medieval fortifications of Costești-Gârlea on the Botna river: archaeological discoveries and hypotheses”, V. Diaconu (ed), *Fortifications and Fortification systems East from the Carpathians. Strategies and Social Energies from the Prehistory to the Middle Ages*, Brăila-Piatra Neamț, Editura Istros, Editura „Constantin Matasă”, 2021, p. 277-301 (*in print*)

2. MUSTEAȚĂ, S., TENTIUC, I., URSU, I., „Soroca Castle – An Example of Research and Preservation of the Built Heritage from the Republic of Moldova”, Durga Basu (ed.), *Built Heritage - National & International Perspectives*, Published by Swami Suparnananda, Secretary, The Ramakrishna Mission Institute of Culture, Golpark, Kolkata, India, 2021 (*in print*)

3. MUSTEAȚĂ, S., „Dwellings and Household Annexes in the Carpathian-Danube Regions during 8<sup>th</sup> – 9<sup>th</sup> Centuries”, Fl. Mărginean, K. Lászlo, I. Stanciu, D. Băcuet-Crișan (eds.), *Exploring Dwellings and Manufacturing Spaces in the Medieval Context (7th – 14th Centuries)*, Orbis Mediaevalis 3, Cluj-Napoca, Mega, 2021 (*in print*)

4. MUSTEAȚĂ, S., „Tighina-Bender Fortress – A Brief History and Archaeology”, V. Diaconu (ed), *Fortifications and Fortification systems East from the Carpathians. Strategies and Social Energies from the Prehistory to the Middle Ages*, Brăila-Piatra Neamț, Editura Istros, Editura „Constantin Matasă”, 2021, p. 303-316 (*in print*)

5. POSTICĂ, GH., BACUMENCO-PÎRNĂU, L., „Reconstituind realitățile demografice din așezările urbane ale Moldovei medievale. Cimitirele din secolele XIV-XVIII descoperite la Orheiul Vechi”, *Alimentație și demografie în Moldova din evul mediu până în epoca modernă: abordări interdisciplinare*, Iași, 2021, (1,5 c.a.) (*in print*)

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova

1. POPOVICI, S., AGULNIKOV, S., „Situri arheologice reperate în or. Chișinău”, S. MUSTEAȚĂ, A. CORDUNEANU, (Eds.), *Identitățile Chișinăului: arheologia urbană*. Culegere de studii, Seria IDN, C10, Chișinău, Bons Office, 2021, p. 66-73 (*in print*)

## 6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

## 7. Teze ale conferințelor științifice

### 7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

1. MUSTEAȚĂ, S., *Cetatea Soroca și comunitatea*, Rezumatul comunicării. Simpozionul Arhitectură, Restaurare, Arheologie – „Monument și Societate”, București, 22-24 aprilie 2021, [http://www.simpara.ro/ara\\_21\\_rezumate/Musteata\\_Soroca.htm](http://www.simpara.ro/ara_21_rezumate/Musteata_Soroca.htm)
2. MUSTEAȚĂ, S., *Funerary practices in the Prut-Dniester Region during the Eighth and Tenth Centuries*, Archaeological International Scientific Conference "Slavs and their Neighbors in the 1<sup>st</sup> Millennium AD", October 4 – 11, 2021, Novi Sad, Serbia, Museum of Vojvodina, Novi Sad, 2021, p. 155-156, ISBN 978-86-81086-73-5
3. MUSTEAȚĂ, S., *Moldovan-Polish Relations. A Case of Soroca Fortress*, Abstract, 6th Heritage Forum of Central Europe, International Cultural Centre, Krakow, June 16-18, 2021, <https://heritageforum.mck.krakow.pl/agenda/>
4. MUSTEAȚĂ, S., *Soroca castle – an example of research and preservation of the built heritage from the Republic of Moldova*, Paper Abstracts of Academic Sessions, *Built Heritage of India – a Cultural Reminiscence*, 02-4 March 2021, The Ramakrishna Mission Institute of Culture, Kolkata, India, <https://sriramakrishna.org/wp-content/uploads/2021/03/Abstracts.pdf>, p. 11-12.
5. SIMALCSIK, A., *Symbolic trepanation in the eastern Carpathian area. Purpose, methods, tools*. The VI<sup>th</sup> International Symposium of Archaeology "Tools and Weapons/ Homo Creatus Est Per Instrumenta", National Institution, Institute for Protection of Cultural Monuments and Museum-Strumica, 4-6 November 2021.
6. SIMALCSIK, A., URSU, I., CIOBANU, I., *Trebujeni - o necropolă a așezării urbane a Hoardei de Aur. Date arheologice și antropologice*. Simpozionul Național „Petrodava”, ediția a II-a, Complexul Muzeal Național Neamț, Piatra Neamț, 22-24 iunie 2021, p. 111-114. ISSN 2668-3237

### 7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova)

1. BACUMENCO-PIRNĂU, L. *Patrimoniul arheologic medieval din valea Ciuhurului: cercetare și valorificare*, in Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine” / „Yesterday’s heritage – contribution to the development of a sustainable tomorrow’s society”, desfășurată în contextul Zilei Internaționale a femeilor cu activități în domeniul științei, dedicată aniversării a 75-a de la instituționalizarea primelor institute de cercetare academică și aniversării a 60-a de la formarea Academiei de Științe a Moldovei. Program și tezele

- comunicărilor, Chișinău, 11-12 februarie 2021, ediția a III-a, responsabil de ediție Liliana Condaticova, Iași-Chișinău, 2021, p. 15-16. ISSN 2558 – 894X
2. BACUMENCO-PIRNĂU, L., VORNIC, VL., *Fortificațiile medievale de la Costești-Gârlea de pe râul Botna: descoperiri arheologice și ipoteze*, în Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, ediția a XIII-a, Chișinău, 27-28 mai 2021, Program și rezumate, Chișinău, 2021, p. 24. ISBN 978-9975-84-140-5
  3. BOLDUREANU, A., MUSTEAȚĂ, S., TENTIUC, I., URSU, I., *Noi descoperiri monetare din cetatea Soroca*, Al XIX-lea Simpozion de Numismatică, Chișinău, MNIM, 21-22 octombrie 2021, Programul și rezumatele comunicărilor, Chișinău, MNIM, p. 27, ISBN 978-9975-87-854-8
  4. MUSTEAȚĂ, S., *O încercare de recuperare a patrimoniului construit dispărut. Cazul Bisericii Sf. Arhangheli de lângă Cetatea Soroca*, Conferința științifică internațională, Ediția XXXI, Istorie – Arheologie – Muzeologie, MNIM, Chișinău, 28-29 octombrie 2021, Program. Rezumatele comunicărilor, Chișinău, MNIM, 2021, p. 82-83. ISBN 978-9975-87-875-3
  5. MUSTEAȚĂ, S., TENTIUC, I., URSU, I., *Capcanele castelului Soroca*, Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău: Programul și Rezumatele comunicărilor / comitetul de organizare: Sergiu Musteață [et al.], Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2021, p. 18. ISBN 978-9975-46-552-6 și ISBN 978-9975-46-553-3 (pdf).
  6. MUSTEAȚĂ, S., TENTIUC, I., URSU, I., *Cetatea Soroca. Noi descoperiri arheologice* Conferința științifică internațională, Ediția XXXI, Istorie – Arheologie – Muzeologie, MNIM, Chișinău, 28-29 octombrie 2021, Program. Rezumatele comunicărilor, Chișinău, MNIM, 2021, p. 83. ISBN 978-9975-87-875-3
  7. NESTEROV, T., MUSTEAȚĂ, S., HERZEN, A., *Castelul Tighina și cetatea Bender: geografia, istoria, arheologia și arhitectura controversată a complexului fortificat*, Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău: Programul și Rezumatele comunicărilor / comitetul de organizare: Sergiu Musteață [et al.], Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2021, p. 18. ISBN 978-9975-46-552-6 și ISBN 978-9975-46-553-3 (pdf).
  8. POPOVICI, S., *Morminte medievale târzii descoperite recent pe teritoriul Republicii Moldova*, Conferință științifică internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, 4 noiembrie 2021, Chișinău: Programul și Rezumatele comunicărilor / comitetul de organizare: Sergiu Musteață [et al.], Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2021, p. 16. ISBN 978-9975-46-552-6 și ISBN 978-9975-46-553-3 (pdf)
  9. POSTICĂ, GH., *Așezarea medievală Păhărnicieni-“Petruca” în lumina cercetărilor arheologice*, Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și

*Arheologie a Universității de Stat din Moldova*, ediția a VII-a, dedicată aniversării a 10-a de la fondarea Centrului Studii interdisciplinare „Silviu Dragomir”, Chișinău-Oradea, 4 iunie, 2021, Program, rezumatele comunicărilor, Chișinău, 2021, p. 40-41 ([https://ibn.idsi.md/vizualizare\\_articol/132139](https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/132139)) (0,1 c.a.)

10. POSTICĂ, GH., *Stratigrafia porții citadelei de la Orheiul Vechi*. Conferința Științifică Internațională *Arheologie interdisciplinară: metode, studii, rezultate* / Institutul de Cercetări Bioarheologice și Etnoculturale (ICBE) din Chișinău și Rezervația Cultural-Naturală „Orheiul Vechi”, în colaborare cu Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova și Centrul de Cercetări Antropologice „Olga Necrasov” al Academiei Române Filiala Iași. 14-17 august 2021, Orheiul Vechi-Climăuții de Jos, Chișinău, 2021, p. 79 (0,1 c.a.)
11. POSTICĂ, GH., *Așezările medievale timpurii din Ținutul Orheiului*, în: Conferința științifică internațională “*Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval*”, Conferința Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie și Istorie, Chișinău, Republica Moldova, (4 noiembrie 2021), p. 11-12. ISBN 978-9975-46-552-6 (0,1 c.a.)
12. SIMALCSIK, A., *Mormântul medieval al femeii de la Fârlădeni-La Văleanu (r-nul Căușeni). Interpretări paleomedicale*. Conferința Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie și Istorie, Chișinău, Republica Moldova, (4 noiembrie 2021), p. 21-22. ISBN 978-9975-46-552-6
13. SIMALCSIK, A., URSU, I., CIOBANU, I., *Starea de sănătate și profilul ocupațional în târgul Lăpușnei medievale*. Conferința Științifică Internațională a Muzeului Național de Istorie a Moldovei, ediția a XXXI-a, (28-29 octombrie 2021), p. 12. ISBN 978-9975-87-875-3
14. SIMALCSIK, A., VORNIC, VL., *Date antropologice despre mormintele medievale descoperite în anul 2017 la Butuceni și Peștera*. Conferința Internațională „Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval”, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Facultatea de Filologie și Istorie, Chișinău, Republica Moldova, (4 noiembrie 2021), p. 23. ISBN 978-9975-46-552-6

### **7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională**

1. MUSTEAȚĂ, S., *Cetatea Bender – istorie și arheologie*, A. Zanoci (ed.), Sesiunea științifică a Departamentului istoria românilor, universală și arheologie, USM, ediția a VII-a, Program/Rezumatele comunicărilor, Chișinău, 4 iunie 2021, p. 43, ISBN 978-9975-152-09-9

### **7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale**



1. Vornic, V., SIMALCSIK, A., POPOVICI, S., HEGHEA, S. *Investigații arheologice de salvare în situl medieval de la Costești-Gârlea. Campania 2020*. Sesiunea Națională de Rapoarte „Cercetări arheologice în Republica Moldova. Campania 2020”, Ministerul Educației, Culturii și Cercetării, Comisia Națională Arheologică, Chișinău, 16 aprilie 2021, p. 74-78. ISBN 978-9975-87-788-6.

**8. Alte lucrări științifice** (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. enciclopedii, dicționare

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

**9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții**

**10. Lucrări științifico-metodice și didactice**

10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)

10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)

10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

**Executarea devizului de cheltuieli, conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare  
„Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova”**

Cifrul proiectului: 20.80009.1606.06

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii angajaților conform statelor	211180	307,2	0,0	307,2
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii	212100	73,7	0,0	73,7
Servicii editoriale	222910	49,5	0,0	49,5
Total		430,4		430,4

Conducătorul organizației \_\_\_\_\_ / Barbăneagră Alexandra

Contabil șef \_\_\_\_\_ / Ojog Rodica

Conducătorul de proiect \_\_\_\_\_ / Musteață Sergiu

Data: 15.11.2021

LȘ

**„Cercetarea și valorificarea patrimoniului arheologic medieval din Republica Moldova”**

**Cifrul proiectului 20.80009.1606.06**

<b>Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului)</b>						
<b>Nr</b>	<b>Nume, prenume (conform contractului de finanțare)</b>	<b>Anul nașterii</b>	<b>Titlul științific</b>	<b>Norma de muncă conform contractului</b>	<b>Data angajării</b>	<b>Data eliberării</b>
1.	Musteață Sergiu	1972	Cercetător științific coordonator	0,5	04.01.2021	
2.	Postică Gheorghe	1954	Cercetător științific coordonator	1,0	04.01.2021	
3.	Ursu Ion	1982	Cercetător științific superior	0,5	04.01.2021	
4.	Pîrnău Ludmila	1975	Cercetător științific superior	0,5	04.01.2021	
5.	Simalcic Angela	1975	Cercetător științific superior	0,5	04.01.2021	
6.	Popovici Serghei	1986	Cercetător științific stagiar	0,25	04.01.2021	
7.	Ceban Ion	1987	Cercetător științific stagiar	0,25	04.01.2021	

<b>Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare</b>	<b>27,57 %</b>
---	----------------

Conducătorul organizației \_\_\_\_\_ / Barbăneagră Alexandra

Contabil șef \_\_\_\_\_ / Ojog Rodica

Conducătorul de proiect \_\_\_\_\_ / Musteață Sergiu

Data: 15.11.2021

LS